

2015

Curricula

PENTRU CURS DE FORMARE CONTINUĂ
ÎN DOMENIUL NEDISCRIMINĂRII

**A ASISTENȚILOR SOCIALI / ANGAJAȚILOR
DIN DOMENIUL PROTECȚIEI SOCIALE**

Cu titlu de recomandare

Curricula

PENTRU CURS DE FORMARE CONTINUĂ
ÎN DOMENIUL NEDISCRIMINĂRII

A ASISTENȚILOR SOCIALI / ANGAJAȚILOR DIN DOMENIUL PROTECȚIEI SOCIALE

Cu titlu de recomandare

Elaborată de Centrul de Resurse Juridice din Moldova în parteneriat cu Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice – România în cadrul proiectului „*Promovarea egalității – Consolidarea agenților schimbării*” implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

DECEMBRIE 2015

Cuprins

Abrevieri utilizate	6
Preliminarii	7
Repere conceptuale	8
Obiective de formare	9
Metode de instruire	10
Competențe dezvoltate în cadrul cursului	11
Conținuturi recomandate	12
Bibliografie	14

Abrevieri utilizate

CEDO	Convenția Europeană pentru Drepturile Omului
CPPEDAE	Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Legea nr. 121	Legea nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității

Preliminarii

În contextul adoptării pe 25 mai 2012 a Legii nr. 121 privind asigurarea egalității în Republica Moldova, tematica asigurării egalității și a combaterii discriminării a devenit de interes nu numai pentru profesiunea juridică, ci și pentru societate în general. Asistenții sociali și angajații din domeniul protecției sociale sunt identificați peste tot în lume ca având un triplu rol: ca agenți ai schimbării cu un rol esențial în combaterea stereotipurilor și combaterea discriminării, prin implicarea lor în comunitate, ca potențiale victime ale discriminării fie la locul de muncă, fie în societate sau ca potențiali actori care săvârșesc sau perpetuează fapte de discriminare. Premisa proiectului este că discriminarea poate fi combătută prin rolul pro-activ al asistenților sociali.

Și în Republica Moldova asistenții sociali și angajații din domeniul protecției sociale au un rol important în prevenirea și combaterea discriminării. De regulă, beneficiarii protecției sociale sunt persoane aflate în dificultate, care riscă să fie marginalizate sau excluse social, iar scopul acordării protecției sociale este de a preveni, limita sau înlătura aceste efecte. Fiecare beneficiar al protecției sociale are dreptul la un tratament egal și nediscriminatoriu din partea asistenților sociali și angajaților din domeniul protecției sociale. Aceștia din urmă le aparține rolul de a asigura respectarea acestui drept atât prin modul de acordare a asistenței, cât și prin intervenție, atunci când descoperă că beneficiarii protecției sociale sunt discriminați. Respectarea egalității și nediscriminării nu este simplă atunci când lucrătorul din domeniul protecției sociale are anumite prejudecăți și stereotipuri personale sau nu știe care ar fi comportamentul corect. Din aceste considerente, instruirea angajaților din domeniul protecției sociale, indiferent de domeniul de activitate, este importantă și necesară. Curricula respectivă este gândită în acest context.

Repere conceptuale

Departate de a fi un concept strict juridic, discriminarea este o realitate cu care un angajat din domeniul protecției sociale se poate confrunta în activitatea sa zilnică. O primă situație este de potențială victimă atunci când acesta devine ținta unor acte discriminatorii, a hărțuirii din partea superiorilor, colegilor sau a unor terți, dată fiind apartenența sa reală sau prezumată la o categorie protejată (genul, etnia, religia, orientarea sexuală, vârsta, dizabilitatea). Un al doilea caz este acela în care angajatul din domeniul protecției sociale poate, conștient sau inconștient, să fie responsabil pentru fapte de discriminare prin hărțuirea altor colegi sau a beneficiarilor de protecție socială, prin excluderea nejustificată a unor beneficiari de la serviciile sociale, prin refuzul de a asigura acomodarea rezonabilă necesară pentru beneficiarii cu dizabilități, etc. O a treia situație este cea în care angajații din domeniul protecției sociale asistă la acte de discriminare săvârșite de terțe persoane, situație în care are posibilitatea de a interveni.

Discriminarea implică tratamentul nefavorabil al unei persoane sau al unui grup de persoane în exercitarea unui drept datorită unei caracteristici concrete, identificabile – un criteriu protejat, tratamentul diferențiat fiind analizat prin comparație cu felul în care sunt, au fost sau ar fi tratate persoane aflate într-o situație similară. Legea nr. 121 interzice discriminarea în baza criteriilor „rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar”, în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții.

Art. 8 al Legii nr. 121 stipulează că este interzisă discriminarea privind accesul persoanelor la:

- a) serviciile oferite de autoritățile publice;
- c) serviciile de protecție socială.

Obligația de a trata egal și a nu discrimina rezultă și din alte acte normative. Art. 3 lit. b) al Legii nr. 489 din 8 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale prevede că acesta se organizează și funcționează potrivit principiului egalității, „care asigură tuturor participanților la sistemul public – contribuabili și beneficiari – un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege”.

Art. 3 lit. d) al Legii nr. 123 din 18 iunie 2010 cu privire la serviciile sociale stabilește că prestarea serviciilor sociale se bazează pe „principiul de oportunități egale, care prevede asigurarea dreptului la servicii sociale tuturor persoanelor / familiilor defavorizate în condiții de tratament egal și fără discriminare”.

Cursul oferă posibilitatea angajaților din domeniul protecției sociale de a înțelege principiul egalității și nediscriminării, precum și aplicarea acestuia în activitatea practică.

Obiective de formare

Cursul în domeniul egalității și nediscriminării are următoarele obiective:

- Să familiarizeze participanții cu noțiunile de bază în ceea ce privește egalitatea și nediscriminarea;
- Să contribuie la formarea de comportamente și atitudini profesionale nediscriminatorii în cazul participanților;
- Să identifice rolul angajaților din domeniul protecției sociale în combaterea discriminării și asigurarea egalității.

Metode de instruire

Cursul include prezentarea conceptelor-cheie specifice domeniului nediscriminării, cu procedurile speciale, în contextul moldovenesc, într-un limbaj nejuridic, cu specificarea rolului special pe care angajații din domeniul protecției sociale îl pot avea pentru combaterea discriminării și asigurarea egalității.

Metodele de instruire vor combina prezentarea (oferirea informației) pentru descrierea cadrului teoretic și exerciții practice (cu exemple din activitatea participanților). Cursul va combina lucrul individual cu lucrul de grup, studiu de caz, brainstorming și exerciții de feedback, jocuri de rol, simularea.

Metodologia de instruire folosită de către formatori va urmări principiul învățării prin experimentare. Astfel exercițiile și prezentările realizate vor urmări existența unei legături directe între cunoștințe și abilități și vor avea relevanță directă în problemele zilnice cu care se confruntă participanții. Fiecare participant va avea ocazia de a interacționa cu formatorii și cu ceilalți participanți.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

Competențe-cheie / transversale:

- Competențe de a învăța să înveți
- Competențe interpersonale, civice
- Competențe de gândire și analiză critică

Competența generală: competența socială de practicare a unui comportament nediscriminatoriu

Competențe specifice:

- Identificarea situațiilor discriminatorii
- Luare de atitudine față de comportamente discriminatorii
- Practicarea unui comportament nediscriminatoriu

Conținuturi recomandate

Subiectele sesiunii	Obiectivele sesiunii	Conținutul sesiunii	Metode	Temp (orientativ)
Stereotipuri și prejudecăți	Participanții se vor familiariza cu noțiuni stereotip și prejudecată, vor stabili mecanismul care stă la baza formării acestora și impactul lor și vor identifica propriile prejudecăți	<ul style="list-style-type: none"> - Ce sunt stereotipurile și prejudecățile? - Cum le identificăm? - Care sunt propriile noastre prejudecăți? - Care este impactul lor asupra activității de zi cu zi? - Cum putem demonta stereotipuri și prejudecăți negative? 	<ul style="list-style-type: none"> - Joc pentru identificarea prejudecăților comune - Discutarea unor înregistrări video - Prezentare realizată de formatori - Discuții cu privire la stereotipurile și prejudecățile proprii / întâlnite 	90 min
Ce înseamnă discriminarea	Participanții vor identifica elementele definiției discriminării	<ul style="list-style-type: none"> - Discriminarea ca tratament nefavorabil a unui individ sau a unui grup datorită unei prejudecăți legate de grupul căruia se presupune că ar aparține individul respectiv - Discriminarea ca interdicție legală - elemente 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare realizată de formatori - Studii de caz 	90 min
Criteriile protejate împotriva discriminării	Participanții vor identifica diferitele criterii protejate de Legea 121	<ul style="list-style-type: none"> - Listarea diferitelor grupuri vulnerabile cu analiza specificului fiecăruia: rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare realizată de formatori - Joc de rol cu scenariu prestabilit 	90 min
Formele pe care le poate lua discriminarea	Participanții vor defini diferitele forme ale discriminării și vor identifica elementele constitutive ale fiecărui tip de discriminare	<ul style="list-style-type: none"> - Discriminarea directă, - Discriminarea indirectă, - Discriminarea prin asociere, - Hărțuirea, - Instigarea la discriminare, - Segregarea, - Victimizarea 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare realizată de formatori - Studii de caz 	90 min
Excepții de la discriminare	Participanții vor identifica situațiile care nu constituie discriminare	<ul style="list-style-type: none"> - Acomodarea rezonabilă - Măsurile afirmative - Cerințe profesionale esențiale și determinante 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare realizată de formatori - Studii de caz 	90 min
Cum se manifestă discriminarea în domeniul serviciilor de protecție socială?	Participanții vor identifica aspecte specifice prevenirii și combaterii discriminării în domeniul serviciilor de protecție socială	<ul style="list-style-type: none"> - Portretul beneficiarilor serviciilor de protecție socială, - Modul în care poate avea loc discriminarea în domeniul protecției sociale, - Rolul angajaților din domeniul protecției sociale în asigurarea egalității și nediscriminării - Modalități de prevenire și combatere a discriminării în domeniul protecției sociale 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare realizată de formatori - Studii de caz - Joc de rol cu scenariu prestabilit 	90 min

Subiectele sesiunii	Obiectivele sesiunii	Conținutul sesiunii	Metode	Timp (orientativ)
Remedii împotriva discriminării	Participanții vor cunoaște mecanismele de protecție și sancționare specifice și instituțiile abilitate	<ul style="list-style-type: none"> - Ce remedii există pentru discriminare? - Care sunt instituțiile abilitate? Ce resurse de suport există? - Cum pot face o plângere pe discriminare? - Ce pot face atunci când observ discriminarea în calitate de angajat din domeniul protecției sociale? - Care este răspunderea pentru fapta de discriminare? 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare realizată de formatori - Construirea unui scenariu de reacție la discriminare, pas cu pas <p><i>În special la această sesiune ar putea fi invitați reprezentanți ai Consiliului pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității (CPPEDAE)</i></p>	90 min
			Total: 630 min / 14 ore academice	
Prezentarea unei sesiuni de formare pe o temă pre-stabilită	Participanții vor avea posibilitatea de a exersa temele prezentate. Participanții vor avea posibilitatea de a recapitula în mod activ pentru a consolida bagajul informațional acumulat.	Fiecare sesiune va dura între 45 și 60 minute. Subiectele pentru sesiuni vor fi repartizate de formatori din timp. Fiecare participant va pregăti agenda sesiunii și lista materialelor necesare.	Participanții vor alege metodele	În funcție de numărul

Bibliografie

Manuale:

- „Gender Matters. A manual on addressing gender-based violence affecting young people” (Manual cu privire la violența de gen care afectează tinerii), Consiliul Europei, 2013 – în engleză, disponibil la <http://www.eycb.coe.int/gendermatters>
- Manual de drept european privind nediscriminarea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE, 2010 – în română disponibil la http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510-FRA_CASE_LAW_HANDBOOK_RO.pdf
- Manual de formare cu privire la discriminare. „Seminarii de creștere a gradului de conștientizare în domeniul nediscriminării și egalității destinate organizațiilor societății civile”; publicație sprijinită de Comisia Europeană, mai 2012 – în română, disponibil la http://www.crj.ro/wp-content/uploads/docs/Manual_formare_si_material_national_fin.pdf
- Manualul de pregătire de formatori pentru Combaterea Discriminării ART, Comisia Europeană, disponibile în engleză la <http://www.migpolgroup.com/portfolio/awareness-raising-seminars-in-the-areas-of-non-discrimination-and-equality-targeted-at-civil-society-organisations-art-project-training-manual-on-discrimination/>; în română la <http://migpolgroup.com/public/docs/Romania.pdf>
- Manualul EDUCAȚIE PENTRU DREPTURILE OMULUI. Ministerul Educației, Amnesty International, 2015, în română, disponibil la http://edu.gov.md/sites/default/files/final_curriculum_optional_edo_04.02.2015.pdf
- Manual on human rights education for children (Manual de predare a drepturilor omului pentru copii), Consiliul Europei, Ediția a doua – în engleză, disponibil la <http://www.eycb.coe.int/comasito/pdf/Comasito%20EN.pdf>

Studii:

- Recomandarea de Politică Generală Nr. 10 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) cu privire la combaterea rasismului și discriminării în și prin educație, disponibilă în engleză, franceză și rusă aici: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/GPR/EN/Recommendation_N10/default_en.asp
- Analiza compatibilității legislației din Republica Moldova cu standardele europene în domeniul egalității și nediscriminării, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, 2015 – disponibilă în română, engleză și rusă la www.crjm.org (română: <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/07/CRJM-Studiu-Compat-legislatie-MD-EU-2015-07.pdf>)
- Rapoartele anuale CPPEDAE disponibile la <http://www.egalitate.md/index.php?pag=page&id=850&l=ro>
- Sondaj sociologic „Fenomenul discriminării în Republica Moldova: percepția cetățeanului”, IPP, 2014, în română, disponibil la http://www.ipp.md/public/files/Evenimente/Sondaj_nediscriminare_pentru_prezentare.pdf

- Sondaj sociologic „Percepțiile populației din Republica Moldova privind fenomenul discriminării, Fundația Soros-Moldova, 2011, în română, disponibil la <http://soros.md/files/publications/documents/Studiu%20Sociologic.pdf>

Ghiduri:

- „Educație incluzivă. Ghid metodologic pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general”, Keystone Moldova, Open Society Foundations, Institutul de Științe ale Educației, 2013, în română, disponibil la <http://www.keystonemoldova.md/assets/documents/ro/publications/Guide%20inclusive%20education.pdf>
- Ghid introductiv pentru profesori „Orientarea sexuală”, 2007, în română, disponibil la http://accept-romania.ro/wp-content/uploads/2009/05/orientarea_continut.pdf
- Ghidul Minighid antidiscriminare, ACCEPT, România, în română, disponibil la http://old.nediscriminare.md/upload/files/Mini_-_ghid_antidiscriminare_1876.pdf
- Ghid pentru angajați – egalitate și nediscriminare, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) 2015 – în română, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/02/CRJM-Ghid-angajati.pdf>
- Ghid pentru angajatori – egalitate și nediscriminare, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) 2015 – în română, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/02/CRJM-Ghid-angajatori.pdf>
- Ghid practic, „Egalitatea și nediscriminarea pe înțelesul tuturor”, Coaliția Nediscriminare, 2014 – în română, disponibil la <http://nediscriminare.md/wp-content/uploads/2015/01/Ghid-PRACTIC-WEB-final.pdf>
- Ghid: Discriminarea – cum să o recunoaștem și cum să ne protejăm împotriva ei?, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) 2016 – în română, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/01/CRJM-Ghid-Nediscrim-Public-2016-ro.pdf> (în limba rusă disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/01/CRJM-Ghid-Nediscrim-Public-2016-ru.pdf>)
- Ghid pentru practicieni în domeniul nediscriminării, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) 2015 – în română, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/01/CRJM-Ghid-Nediscrim-Practicieni-2016-ro.pdf> (în limba rusă disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/01/CRJM-Ghid-Nediscrim-Practicieni-2016-ru.pdf>)
- Instrument de lucru pentru profesori și practicieni: „Gypsy, Roma and Traveller Children in the Welsh School System: Promoting Equality and Tackling Racism. A Toolkit for Teachers and Practitioners”, de Tina Simbo, Lizz Bennett și Laura Pidcock (în limba engleză, disponibil la <http://www.srtrc.org/resources/publications?publication=6208>)

Filme/spoturi video:

- CIDO, Film documentar realizat de Natalia Ghilașcu – „Discriminarea în școli continuă să marginalizeze copiii din diverse familii”, în română disponibil la: <http://discriminare.md/discriminarea-in-scoli-continua-sa-marginalizeze-copiii-din-diverse-familii/>

- Câte fețe poate avea discriminarea? – Campania Provocările Evei, proiectul SAFIR: https://www.youtube.com/watch?v=6e6doCihh_c (în română)
- Documentar „Racism în America” (Rasismul în America) – în engleză, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=h7EobvoGHPi>
- Dragostea nu are etichete / diversitate și incluziune (Love Has No Labels | Diversity & Inclusion | Ad Council): <https://www.youtube.com/watch?v=PnDgZuGihHs> (în engleză)
- Film documentar „A Class Divided” (O clasă divizată) – în engleză, mici clipuri din film sunt disponibile la <https://www.youtube.com/watch?v=PY3HUSnJYKM>
- Film documentar „Școala noastră” – în engleză, disponibil la <http://ourschoolfilm.blogspot.ro/> (pentru vizionare în română poate fi procurat DVD)
- Spot: Oprește discriminarea: https://www.youtube.com/watch?v=rC_m4e-G9ml (în română)
- STOP Discriminare împreună cu echipa Y-PEER Sculeni: <https://www.youtube.com/watch?v=reHVk13cwzk> (în română)
- STOP Discriminare: <https://www.youtube.com/watch?v=75fSer5DWp4> (în română)
- Y-PEER Nisporeni – Festivalul Național de Teatru Social 2014: https://www.youtube.com/results?search_query=Y-PEER+Nisporeni+-+Festivalul+National+de+Teatru+Soci+al+2014 (în română)
- Stop Discriminare: <https://www.youtube.com/watch?v=7AqCTIYVimU> (în engleză)
- Voices of Children with Disability. Inclusive practice for research („Vocea copiilor cu dizabilități. Practică incluzivă pentru cercetare”), serie de filme documentare, 2015: <http://www.voicesofchildrenwithdisability.com/films/> (în engleză)
- Film documentar „Școala – susține sau împiedică incluziunea!”, 2016, disponibil la <http://voceatinerilor.md/article/video---scoala---sustine-sau-impiedica-incluziunea--467.html>

Instituții publice / organizații neguvernamentale / pagini web cu resurse relevante (selectiv):

- Consiliul pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității (CPPEDAE), Republica Moldova – www.egalitate.md (apel gratuit și confidențial: 0-8003-3388)
- Avocatul Poporului (Ombudsmanul) – www.ombudsman.md
- Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat – www.cnajgs.md
- Pagina web creată pentru a răspunde necesității de educație juridică în rândul populației Republicii Moldova – www.parajurist.md
- Portalul Drepturile Omului, menținut de Centrul de Informare în Domeniul Drepturilor Omului – www.drepturi.md
- Inițiativa „Discriminarea nu are inimă” – www.discriminare.md
- Coaliția Nediscriminare (CND) – www.nediscriminare.md
- Asociația Promo-LEX – <http://www.promolex.md/>
- Amnesty International – Moldova – www.amnesty.md
- Centrul de Informare în Domeniul Drepturilor Omului – www.cido.org.md
- Centrul de Informații „GENDERDOC-M” – www.gdm.md

- Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) – www.crjm.org
- Centrul de Asistență Juridică pentru Persoanele cu Dizabilități – www.advocacy.md
- Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM) – www.idom.md
- Institutul de Politici Publice (IPP) – www.ipp.md

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Str. A. Șciusev 33,
MD-2001 Chișinău,
Republica Moldova
Tel: +373 22 843601
Fax: +373 22 843602
Email: contact@crjm.org
www.crjm.org

Facebook - <https://www.facebook.com/pages/Centrul-de-Resurse-Juridice/192147737476453>

Twitter - <https://twitter.com/CRJMoldova>